



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitæte, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

De obligatione restitutionis orta ex culpa in quasi contractu, paragraph. 2.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

culpa, esse nequit pœna; & ubi non ad-
est partialis in culpa gravis, nec partia-
lis pœna gravis.

i. *Vasq. l. c. dub. 7. Mol. l. c. Alijque passim*
l. 1. 2. c. 7. d. 8. Fag. l. c. n. 17. 1 Diana
p. 3. tr. 6. Miscel. res. 10. cit. Val. & Palu-
dani. m. Mol. l. c. Delugo l. c. sec. 9. n. 123.

10. Excipe tres casus: primò, si in
pactum deductum sit, debere rem resti-
tui, etiam si res fortuito pereat: quod
pactum potest fieri licitè in gratis com-
modato, & similibus, non vero, quan-
do quid locatur, v. g. iusto pretio: quia
tunc ejusmodi onus esset supra pretium
justum, atque adeo illicitum.

11. Secundò excipe, si sis in mora
culpabili restituendi: tunc enim obli-
gaberis ex delicto injustæ detentionis,
& recurrerent ea, quæ supra de injusta
retentione in secunda radice restitutio-
nis dicta sunt.

12. Tertiò, excipe si commodatarius
v. g. ad alium usum præter volunta-
tem domini re culpabiliter utatur, ut si
equum commodatum ad unum iter, du-
cat ad aliud: vas argenteum commo-
datum pro sua domo, foras à domo ef-
ferat, unde equus & vas deperdantur;
nam ipse dat causam casui fortuito: de-
bet tamen, ut innui, tunc in mora, tunc
in dicto usu, adesse culpa gravis: si enim
bona fide putet, ea non displicere domi-
no, non est obligandus, nec ad restitui-
tionem rei, nec damnorũ, quæ inde se-
cuta fortè sunt, ut si dominus ad usuram
sit compulsus aliquid accipere &c.

13. Si rem commodatam, & univer-
saliter quodcunque aliud debitum, per
nuntium domino quis remittat, & hic
nuntius rem illam furetur, an absolva-
tur debitor ab iterata restitutione, vide

apud doctores n., & nos dicemus Tract.
4. c. 1. §. 5. n. 3.

n. *Delugo t. 1. de just. d. 8. sec. 9. n. 127.*

§. II.

*De obligatione restitutionis orta ex culpa
in quasi contractu.*

Quamvis major obligatio dili-
gentiæ apponenda exigi soleat
in rebus habitis per verum
contractum, v. g. per commodatum,
depositum &c. (quia tunc adest pactum
magis explicitum de custodienda re,
quam quis recipit) quàm requiratur
in officijs, tutelis, artibus &c. quæ sunt
ut modo diximus, quasi contractus, in
quibus solum adest implicitum pactum
de bene administrando officium, tamen
cum in conscientia utrobique sit, seu in-
telligatur non dissimile pactum, regu-
la erit universalis: ante sententiam iu-
dicis neminem obligari in conscientia
ad restitutionem, ex officio, tutela, pro-
fessione &c. si ve hæc aliquis exerceat in
gratiam dumtaxat aliorum, ut est
medicus, cui merces non datur, si ve
etiam sui, ut si eidem merces detur,
si ve ad officium à superiore exponatur,
si ve ipse officium emerit: neminem,
inquam, obligari in conscientia, nisi
ex culpa Theologica mortaliter
gravi; ratio fundamentalis est similis,
ac supradicta, quia nunquam homi-
nes (si ve gratis, si ve ex pretio servi-
ant) in dictorum munerum susceptio-
ne, vel traditione (præscindendo à no-
va promissione) intendunt se, vel alios
obligare, nisi ad adhibendam in suo
munere diligentiam moralem & huma-

Aaa 2

nam,

nam, non verò exquisitissimam, sed illam imperitiam suam compensare
lam, quam moraliter quis adhiberet, nolu-
it, si solum bono sui ipsius tota admini-
stratio cederet. Hanc autem moralem
si advertenter non ponant, obligabun-
tur sanè ad restitutionem omnium
damnorum: ut ex dictis patet.

a *Delugo t. 1. de just. d. 8. sect. 7. b*
Vasq. de restit. c. 2. §. 2. dub. 5. Less. l. 2. c. 7.
dub. 7. Delugo loc. c. sec. 7 n. 93. Contrarius
videtur esse Dicast. l. 2. de rest. tr. 2. d. 3.
du. 3. num. 16.

2. Illud tamen iterum iterumque
moneo, tum in rebus gravioribus, tum
in acceptis ob solum proprium com-
modum, majorem diligentiam requiri
ad culpam mortalem evitandam: at
verò minorem in levioribus, vel in ac-
ceptis ob solam alterius utilitatem. A-
liquæ illationes circa Advocatum, Me-
dicum, Iudicem & similes, ex dictis
colligi possunt, quæ tamen, ne erres,
sunt videndæ in superioribus d.

c *Lib. 1. c. 3. §. 1. v. Depositum, & hoc*
lib. 8. tr. 3. c. 2. §. 2. num. 4. & nuper §. 1.
num. 5. d. Sup. lib. 1. c. 3. §. 4.

3. Dixi (præscindendo à nova pro-
missione) nam in duobus casibus ob-
ligabitur quis, etiam in conscientia, ad
exquisitissimam diligentiam. Primò,
si accipiat officium cum promissione
dictæ diligentiae exquisitissimæ: nam
tunc tenetur ex pacto; maximè si ex
hoc auctum sit illi stipendium: secun-
dò, si tacitè id ipsum promisit, ut cum
quis se jactavit meliorem alio, unde,
propter hoc, alios avertit à meliore v.g.
Medico, Artifice &c. tunc enim dam-
num per se secutum ex duplici titulo
refarcire tenebitur, & quia imperitus scientia, tuas res alienis præferre; ratio
est, & quia per exquisitam diligen-

§. III.

An rem commodatam, depositam &c.
debeat quis in communi periculo
præferre suæ?

Instat incendium vel tempestas, li-
citène, & sine onere restitutionis,
possum res meas servare, negli-
gendo, vel proijciendo potius res mihi
commodatas, depositas &c. quàm
meas &c.

Si in foro agas externo, jura præsu-
munt, te tuas liberantem, alienasque
negligentem, ex dolo malo liberasse,
atque adeo te cogunt ad restitutionem,
sive eas res in tui, sive in alterius utili-
tatem habueris. Quod si res aliena lon-
gè fuisset pretiosior, quàm tua, multo
magis te condemnant: debuisse quippe
rem pretiosam alienam custodire, nam
ut bonus gestor negotiorum alterius,
potuisses repetere pretium rei tuæ: ne-
que enim leges præsumunt, adesse pe-
riculum, ne dominus contra fas ne-
quaquam tibi soluturus sit pretium
tuæ rei: nam leges nunquam præsu-
munt delictum.

2. At vero cum hîc agamus in foro
conscientiæ, duo mihi sint certa, alte-
rum non nisi ambiguum.

Certum sit primò: si res propria
sunt æque pretiosæ, multo magis si sint
pretiosiores, quàm alienæ, quomodo-
cumque hæc apud te, sive in alterius
commodum extent, posse a te in con-
ferre, quia nullus tenetur ad res alienas
confer-